

NÅ KAN OGSÅ JEG BLI BEST I VERDEN!

ERFARINGSRAPPORT OM COOP-DUGNADEN 2018-2020

Norges Røde Kors
Postboks 1, Grønland
0133 Oslo
Norge

E-post: post@redcross.no

Webadresse: www.rodekors.no

Forfattere: Kristin Blomstrand Koch og Konstantinos Skenteris

Spesiell takk: Takk til alle som har lest og gitt verdifulle tilbakemeldinger i arbeidet med rapporten: Ingrid Iversen Hølaas, Una Cecilie Aagesen, Camilla Ringdal Dukefos, Kathrine Holden, Ivar Stokkereit og Carina Hansen.

ISBN: 978-82-7250-220-0 (trykt)
978-82-7250-221-7 (pdf)

Design: Wittusen & Jensen

Illustrasjonsfoto: iStock.com/Tempura, Imgorthand, miodrag ignjatovic, FangXiaNuo

Foto side 4: Henrik Haug Hansen og Olav A. Saltbones/Røde Kors

INNHold

Forord	4
«Nå kan også jeg bli best i verden»	5
1. BAKGRUNN	6
1.1 Ulike muligheter	7
1.2 Barns rett til å delta i fritidsaktiviteter	8
1.3 Tiltak for å senke økonomiske barrierer	8
1.3.1 Nasjonalt prøveprosjekt	8
1.3.2 Tiltak i kommuner	9
1.3.3 Tiltak i idretten	9
1.3.4 Udekkede behov	10
1.4 Hva gjør Røde Kors?	10
2. COOP-DUGNADEN	11
2.1 Introduksjon	12
2.2 Hvem kan motta støtte?	12
2.3 Hvordan når vi målgruppen?	13
2.4 Søknads- og tildelingsprosessen	13
2.5 Aktiviteter vi støtter	14
2.6 Økonomiske rammer	15
2.7 Gratis utstyrspakker	15
3. DATA OG RESULTATER	16
3.1 Introduksjon	17
3.2 Nøkkeltall: Søkere	17
3.3 Nøkkeltall: Deltakere	19
4. OPPSUMMERENDE ORD OG REFLEKSJONER	21
4.1 Fakta og anbefalinger	23

FORORD

Over 115.000 barn og unge vokser i dag opp i familier med dårlig råd i Norge, med ulike former for utenforskap som alvorlig konsekvens for mange. Dette kommer blant annet til syne igjennom manglende muligheter for deltakelse på viktige og formative inkluderingsarenaer som organiserte fritidsaktiviteter.

Røde Kors har som mål at alle barn og unge skal ha de samme mulighetene i oppveksten, og jobber bredt og systematisk lokalt og nasjonalt for å legge til rette for dette. Som et ledd i å forsterke Røde Kors' innsats for barn i lavinntektsfamilier startet organisasjonen i samarbeid med hovedpartner Coop Norge det humanitære initiativet Coop-dugnaden i 2018. Coop-dugnaden er en støtteordning som gir barn og unge i lavinntektsfamilier mulighet til å delta i en selvvalgt fritidsaktivitet.

Omtanke, og det å gi tilbake til samfunnet, er en av Coops verdier og en del av egenarten som medlemseid bedrift. Som en av landets største støttespillere til barne- og breddeidretten er det viktig for Coop å jobbe for å utjevne forskjeller og gi alle barn muligheten til å delta i fellesskapet.

Barnas egne ønsker og behov har vært vår felles ledestjerne i arbeidet. Coop-dugnaden har gitt støtte til over 2300 barn og unge, og samarbeidet med over 200 kommuner og 600 aktivitetstilbydere om deltakelse i fritidsaktiviteter. Røde Kors erfarer at støtteordningens fleksible og ubyråkratiske innretning med vekt på barnas ønsker og behov, har sørget for at mange som ellers ville stått uten muligheter til deltakelse i en fritidsaktivitet nå er med. Tilbakemeldingene fra offentlige ansatte i hjelpeapparat, skole, idrett, kulturskole samt foresatte har vært mange og udelt positive. Det styrker Røde Kors i troen på at Coop-dugnaden har truffet en kjerne i innsatsen med å dekke viktige humanitære behov for målgruppen, i tråd med organisasjonens og samfunnets forpliktelser opp mot FNs barnekonvensjon og Fritidserklæringen.

Røde Kors og Coop håper at denne erfaringsrapporten kan være til inspirasjon og læring for alle som jobber med inkludering av barn og unge. Vårt felles mål må være at alle skal få lik mulighet til deltakelse.

Geir Inge Stokke

Geir Inge Stokke
Konsernsjef
Coop Norge SA

Anne Biering

Anne Biering
Avdelingsleder
Nasjonale Programmer
og Beredskap, Røde Kors

NÅ KAN OGSÅ JEG BLI BEST I VERDEN

Adrian (9) kommer løpende fra ballbingen ved Røde Kors-senteret han og familien ofte besøker, og setter seg ned på benken ved siden av pappa. Pappa drikker kaffe med Vilde, en av de frivillige på senteret. Han forteller om Adrians fotballinteresse, og om hvordan han bruker hvert eneste friminutt til å spille fotball i skolegården, for så å dra rett til løkka etter skoletid for å spille mer. Pappa forteller også at Adrian ikke spiller på det lokale laget, fordi familien har for dårlig råd. Da forteller Vilde om et nytt prosjekt som kan hjelpe familien med å dekke kostnadene slik at Adrian kan bli med på fotballaget, hvis han har lyst. Mens Vilde forteller om prosjektet, følger Adrian nysgjerrig med. Vilde forklarer at prosjektet kan bidra til å dekke kontingent og treningsavgift, og det som trengs av utstyr. Pappa kikker bort på sønnen: «Hva tenker du, Adrian?». Adrian retter blikket mot ballbingen og funderer. Det går noen sekunder. Så snur han seg mot Vilde og konkluderer bestemt og oppglødd: «Nå kan også jeg bli best i verden!»¹

De siste tre årene har Røde Kors drevet en støtteordning som bidrar til at barn og unge mellom 0–20 år som lever i lavinntektsfamilier kan delta i faste, organiserte fritidsaktiviteter på lik linje med andre. Støtteordningen har fått navnet Coop-dugnaden, og er et resultat av Røde Kors' partnerskap med Coop Norge som fullfinansierer støtteordningen. Coop-dugnaden dekker utgifter til aktivitet og utstyr som er nødvendige for fullverdig deltakelse. Coop-dugnaden er et prosjekt og en del av hovedpartnersamarbeidet mellom Røde Kors og Coop Norge med foreløpig sluttdato 31.12.2023.

Så langt² har over 2300 barn og unge over hele landet mottatt støtte, og antallet stiger daglig. Valg av fritidsaktivitet skjer på barnas egne premisser, i tråd med barnekonvensjonens artikkel 31. Barna som har fått støtte via Coop-dugnaden har søkt seg til alt fra fotball, klatring og badminton til alpint, sjakk, sykling og skating.

Målet med denne rapporten er å samle de viktigste erfaringene fra Coop-dugnaden for å spre kunnskap om et inkluderende og viktig tiltak for barn og unge i lavinntektsfamilier, og å gi anbefalinger til myndighetene om hvilke elementer det vil kunne være særlig fornuftig å legge vekt på ved videre utvikling av offentlige støtteordninger. Kort oppsummert er Røde Kors sin erfaring at en fleksibel og lite byråkratisk ordning, med direkte støtte til en bred men avgrenset målgruppe, i større grad sikrer fullverdig inkludering av barn og unge med behov for støtte fremfor en mer detaljstyrt ordning med trangere rammer.

I det første kapitlet viser rapporten til forskning og statistikk om barn i lavinntektsfamilier og konsekvenser av utenforskap, samt ser på offentlige tiltak som skal senke barrierer for deltakelse i fritidsaktiviteter. I kapittel to og tre tar rapporten for seg henholdsvis Coop-dugnadens innretning og resultater, mens siste kapittel avrunder rapporten med oppsummerende ord, refleksjoner og anbefalinger. Rapporten retter et gjennomgående blikk på barns rettigheter og myndighetenes forpliktelser.

¹ Fortellingen er fra sommeren 2018. Guttens navn har blitt endret av hensyn til familien.

² 1. august 2021

1. BAKGRUNN

1.1 ULIKE MULIGHETER

■ *Det har tatt mye energi å tørre å ta kontakt med noen, og jeg synes det er flaut å ringe, men jeg gjør det fordi datteren min trenger dette sårt. Jeg håper jeg en dag klarer å dekke utgiftene selv, men vi er i krise, og jeg vet ikke hva jeg skal gjøre.*

– mor i samtale med Røde Kors

For de fleste barn og unge er det en selvfølge å kunne være aktiv innen idrett, musikk, kunst eller andre fritidsaktiviteter. 88 % av dagens ungdom har vært med i en organisasjon, en klubb, et lag, en kulturskole eller en forening etter at de fylte 10 år.³ For noen er terskelen for å delta dessverre for høy. 12 % forteller at de aldri har deltatt på noen form for fritidsaktivitet,⁴ og en gjentagende årsaksforklaring er at foreldrene har for dårlig råd.⁵ Vi vet også at ungdom fra hjem med høyest sosioøkonomisk status har nesten dobbelt så høy sannsynlighet for å delta i organiserte fritidsaktiviteter sammenlignet med dem som kommer fra hjem med lavest sosioøkonomisk status.⁶

Barn og unge har med andre ord ulike muligheter, der barn som vokser opp i familier med dårlig råd risikerer å stå utenfor viktige og formative sosiale arenaer. Flere studier har pekt på positive effekter

av deltakelse i for eksempel idrett, både på individnivå og på samfunnsnivå.⁷ For den enkelte kan det øke følelsen av mestring, sosial kompetanse, tilhørighet og fellesskap, og bidra til god fysisk og psykisk helse.⁸ Deltakelse kan også bidra til identitetsutvikling og demokratiforståelse, og til å skape tillit og sosial kapital i samfunnet.⁹

I dag bor over 115.000 barn under 18 år i hjem med vedvarende lav inntekt, og tallet er jevnt stigende.¹⁰ Det utgjør nesten 12% av alle barn og unge i Norge. Vi vet at barn som vokser opp i familier med dårlig råd har større risiko for psykisk uhelse og større risiko for ensomhet¹¹. **Mange forteller at noe av det verste er at de ikke kan være med på det andre kan.**¹² I Redd Barnas rapport Oppdrag 31: Rett på fritid fra 2019, fortalte alle barna som delte sine innspill og erfaringer at mangel på penger til å kunne dekke deltakerutgifter var en utestengende faktor som hadde rammet dem selv eller noen de kjente.¹³

At nesten 9 av 10 har vært innom en eller flere fritidsaktiviteter i løpet av oppveksten, forteller oss at fritidsaktiviteter er blant de viktigste sosiale arenaene vi har. Derfor kan det oppleves ekstra sårt å ikke ha muligheten til å delta sammen med venner og jevnaldrende. Familier Røde Kors har snakket med forteller om skyldfølelse og skam,

3 Bakken, A (2020) *Ungdata 2020. Nasjonale resultater*. NOVA-rapport 16/2020. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

4 Ibid.

5 SSB (2018) *Materielle og sosiale mangler i den norske befolkningen. Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-Silc*. Rapporter 2018/07.

6 Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (2021) *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn*.

7 Eime R. M et al. (2013) A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 10 (1), 10-98; Fløtten, T. og R. Nielsen (2020) *Barnefattigdom – en kunnskapsoppsummering. Vedlegg til Like muligheter i oppveksten. Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023)*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.

8 Hyggen, C., I. Bratbakk og E. Borgeraas (2018) *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier: En kunnskapsoppsummering*. NOVA-rapport 11/2018. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

9 Putnam, R (2016) *Our Kids. The American Dream in Crisis*. New York: Simon and Schuster.

10 <https://www.ssb.no/345931/barn-i-lavinntekts-husholdninger>

11 Voksne for barn (2021) *Jeg følte meg ikke utenfor, jeg bare likte ikke meg selv i det hele tatt. En rapport om utenforskap hos barn og unge som har vokst opp i fattigdom*.

12 Kirkens bymisjon og Respons analyse (2019) *Snakk om fattigdom. En rapport om barn som vokser opp i fattige familier*.

13 Redd Barna (2019) *Oppdrag 31: Rett på fritid*. Oslo: Redd Barna.

fordi det blir så synlig hvem av barna i klassen som deltar og hvem som ikke gjør det. **Det som kan være en arena for å utjevne forskjeller, har for mange blitt en tydelig markør på utenforskap.**

1.2 BARNES RETT TIL Å DELTA I FRITIDS AKTIVITETER

Å ha muligheten til å delta i fritidsaktiviteter er en grunnleggende rettighet alle barn har, som er nedfelt i artikkel 31 i FNs barnekonvensjon.

FNS KONVENSJON OM BARNETS RETTIGHETER

Artikkel 31: Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder, og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv, og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

FNs barnekomité har understreket at retten til hvile, lek og fritid er viktig for barn og unges velvære og utvikling. I sine generelle kommentarer til barnekonvensjonen skriver FNs barnekomité at begrepet fritidsaktiviteter inneholder et bredt spekter av aktiviteter, inkludert deltakelse i musikk, kunst, sport, friluftsliv og andre hobbyer. Fritidsaktivitetene skal være bestemt frivillig av barnet, selv om de kan være organisert av voksne. **Det er videre statens ansvar å respektere, beskytte og oppfylle rettighetene i barnekonvensjonen,**¹⁴ igjennom lovgivning, budsjettvedtak, informasjon, målrettede tiltak og solide rammeverk.

1.3 TILTAK FOR Å SENKE ØKONOMISKE BARRIERER

De siste årene har flere ordninger for å bedre barn og unges muligheter til å delta uavhengig av familiens økonomi blitt utprøvd på kommunalt og statlig nivå.

1.3.1 Nasjonalt prøveprosjekt

Regjeringen har blant annet satt i gang et prøveprosjekt (2019-2022) med en fritidskortordning som skal dekke deltakerutgifter til faste, organiserte fritidsaktiviteter.¹⁵ Innen sommeren 2022 vil 22 kommuner ha deltatt i prosjektet. Pilotkommunene får midler til å bruke 800-1000 kroner per barn per halvår på fritidsaktiviteter til alle barn mellom 6-18 år, og plikter å jobbe for å nå de med særlige behov. Ordningen skal sees i sammenheng med **Fritidserklæringen**¹⁶, og evalueres løpende av Institutt for Samfunnsforskning (ISF).¹⁷

FRITIDSERKLÆRINGEN

I 2016 signerte regjeringen ved statsministeren, barne- og likestillingsministeren, kulturministeren, arbeids- og sosialministeren og kommunal- og moderniseringsministeren, og Kommunesektorens organisasjon (KS), Norges idrettsforbund, Røde Kors og flere andre frivillige organisasjoner «Fritidserklæringen». Denne avtalen forplikter Røde Kors og de andre partene til å jobbe for å innfri barnekonvensjonens artikkel 31. For å realisere dette skal partene sammen sørge for at alle barn og ungdom i Norge skal få delta jevnlig på minst én fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon.

Det er positivt at myndighetene investerer i en prøveordning som et skritt på veien mot å innfri sine forpliktelser opp mot barnekonvensjonen og Fritidserklæringen, men for mange barn og unge som vokser opp i fattigdom vil det kunne være

14 https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/crc-c-gc-17_en_nor.pdf

15 <https://www.bufdir.no/Familie/fritidskortet/>

16 https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_pa_tvers_av_sektorer/Fritidserklaringen/

17 ISF (2021) *Delrapport: Følgeforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet.*

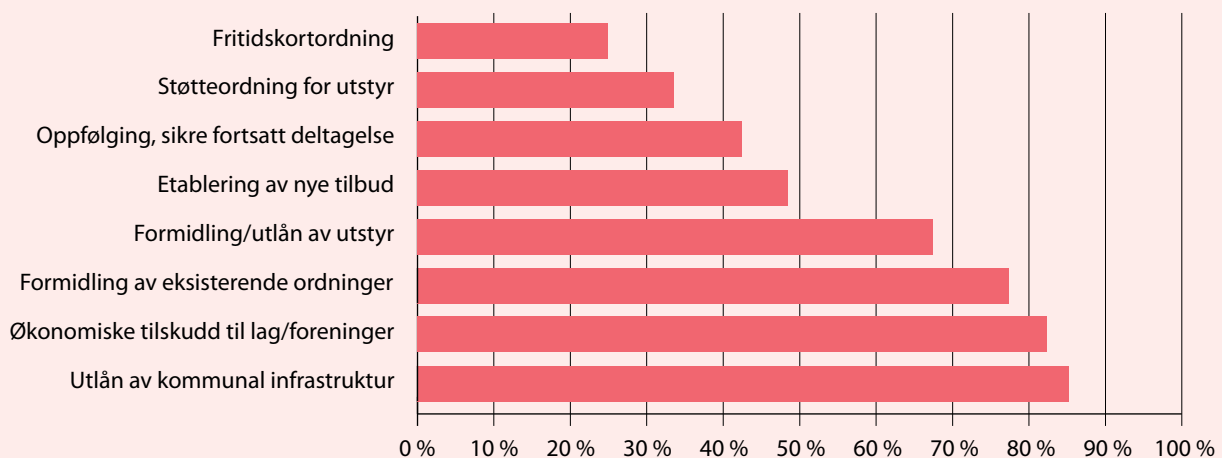

krevene å klare seg med støtten på 1600–2000 kroner årlig. Vi vet for eksempel at kostnadsdrivere som treningsklær og sportsutstyr, avgifter til cuper/arrangementer og penger til transport er reelle hindre for deltakelse.¹⁸ I tillegg står kommunene i forsøksordningen fritt til å utforme egne kriterier for ordningen når det gjelder hvilke aktiviteter som kan inkluderes og hvordan påmeldings- og betalingssystemene skal innrettes. Det er på den ene siden fornuftig da det gir rom for lokale hensyn i utformingen av ordningen. På den annen side har det skapt utfordringer for eksempel fordi den aktiviteten barnet helst vil delta i koster mer enn tilskuddet dekker, aktiviteten barnet ønsker å delta i er utenfor ordningen, eller fordi betalings- eller refusjonssystemet er for komplisert.¹⁹

1.3.2 Tiltak i kommuner

Flere kommuner opererer med en rekke lokale tiltak for å senke barrierene for deltakelse i fritidsaktiviteter. En kartlegging fra 2019, gjennomført av Oslo Economics på oppdrag for Kulturdepartementet, gir en samlet oversikt over eksisterende fritidskortordninger, og viser at om lag 20 prosent av alle landets kommuner har en fritidskortordning i dag.²⁰ Vi ser av figur 1 at dette er det minst vanlige tiltaket.

Figur 1: Andel kommuner med ulike tiltak for inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter (N=294).²¹

Et interessant funn i rapporten fra Oslo Economics er at kommuner som har en etablert fritidskortordning ofte har flere tiltak for å inkludere barn og unge i fritidsaktiviteter, enn kommuner som ikke har en fritidskortordning.

Selv om flertallet av landets kommuner ikke har ordninger definert som fritidskort, opererer mange med ulike former for støtte. For eksempel har flere Nav-kontor, barnevernstjenester og oppfølgingsteam øremerkede midler til å dekke utgifter til fritidsaktiviteter for barn i familier som mottar sosialhjelp. Her kan kriterier knyttet til både beløp og type aktivitet riktignok begrense barnas reelle valgmulighet.

I tillegg fins ulike gratistiltak som tilgang til svømmehall, dagskort i alpinbakken eller tilbud om gratis transport. Noen kulturskoler og musikk-skoler har også innført rabattert semesteravgift. Det er imidlertid lite samarbeid om tiltak på tvers av kommuner. **Tiltakene er ofte basert på sporadiske initiativ i kommunen, i frivilligheten, blant private aktører eller i et lokalt samarbeid.**²²

1.3.3 Tiltak i idretten

Innenfor organisert idrett finner man tilskuddsordningene Inkludering i idrettslag og LAM (Lokale Aktivitetsmidler). Inkludering i idrettslag er ret-

18 Redd Barna (2019) *Oppdrag 31: Rett på fritid*. Oslo: Redd Barna.

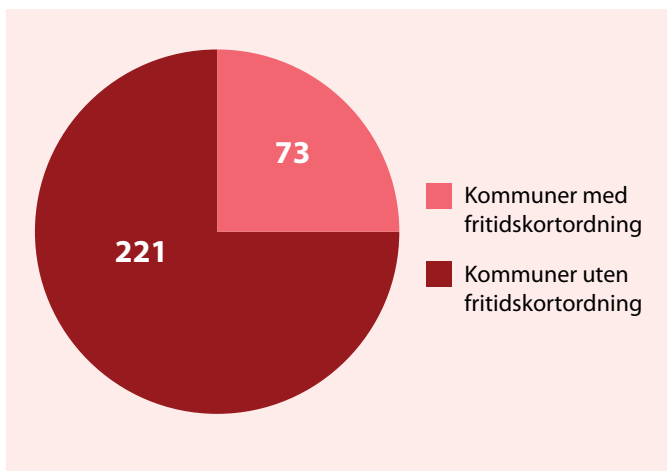
19 ISF (2021) *Delrapport: Følgforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet*.

20 Oslo Economics (2019) *Nasjonal kartlegging av fritidskortordninger*. Rapport 2019-23. Oslo: Oslo Economics.

21 Ibid.

22 Ibid.

tet mot byer og bydeler hvor en høy andel av befolkningen har innvandrerbakgrunn og lav inntekt. LAM-ordningen har som mål å øke deltakelse ved å blant annet senke prisen på medlemskap og treningsavgifter i klubber, lag og foreninger. I en evaluering fra 2018 fortalte både idrettsråd og idrettslag at LAM-midlene brukes til å redusere eller unngå økning i både trenings- og medlemsavgiftene.²³

Figur 2: Antall kommuner med en eksisterende fritidskortordning /kontingentkasse (N=294).²⁴

Likevel rapporteres det om en moderat økning i deltakerutgifter, og idrettsrådene forteller at de er mindre sikre på at midlene faktisk bidrar til å inkludere barn og unge som står utenfor. Samlet sett kan LAM-ordningen heller ha bidratt til at flere holdes i idretten, særlig ved at lag og foreninger har klart å opprettholde bredden i tilbudet.

Samtidig er det et stort engasjement blant trenere, lagledere og frivillige i idrettslag, foreninger og klubber over hele landet for å finne løsninger der foreldre ikke har råd til å betale medlemskontingenten eller treningsavgiften. I en spørreundersøkelse rettet mot idrettslag svarte 48 % at barn kan delta selv om de ikke betaler fakturaene.²⁵

38 % svarte at idrettslaget kan dekke kontingent/treningsavgift for barn fra lavinntektsfamilier med lagets egne midler. Men også

aktivitetstilbydere peker på at kostnader knyttet til utstyr, turer og cupdeltakelse gjør det vanskeligere å finne løsninger for de som ikke har råd. Noen opererer også med krav om innbetaling av deltakerutgifter for å kunne stille til konkurranse.

1.3.4 Udekkede behov

Til tross for mange gode tiltak og initiativ fra det offentlige og fra frivillig sektor, er det fortsatt mange barn og unge som ikke får mulighet til å delta i en fritidsaktivitet selv om de ønsker det. Det er stor variasjon i hva som eksisterer av tiltak og ordninger for støtte i de ulike kommunene. Røde Kors erfarer at enkelte kommuner har få tiltak, mens andre kommuner jobber frem flere parallelle tiltak med mål om inkludering. Det siste kan også ha en sammenheng med befolkningsstørrelse; med en større målgruppe kommer gjerne flere tiltak. Det gjør det nødvendigvis ikke enklere å treffe de individuelle behovene til målgruppen eller å nå ut til alle. **Mange kommuner forteller at det fins mange barn som burde fått et tilbud, men som ikke får det.**²⁶

1.4 HVA GJØR RØDE KORS?

Røde Kors har som mål at alle barn og unge, uansett bakgrunn, skal ha de samme mulighetene i oppveksten. Gjennom en lang rekke tiltak og aktiviteter på lokalt og nasjonalt nivå jobber Røde Kors for å inkludere og aktivisere barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier.²⁷ I 2016 var Røde Kors også med på å signere Fritidserklæringen.

Som et ledd i å forsterke Røde Kors' innsats for barn og unge i lavinntektsfamilier, og å møte forpliktelsene i Fritidserklæringen, startet Røde Kors i samarbeid med Coop Norge en økonomisk støtteordning for deltakelse i fritidsaktiviteter sommeren 2018. Støtteordningen fikk navnet Coopdugnaden, og er fullfinansiert av Coop mens den driftes og utvikles av Røde Kors, i dialog med Coop.

²³ Oslo Economics (2018) *Evaluering av tilskudd til lokale lag og foreninger (LAM)*. Rapport utarbeidet for Kulturdepartementet. Oslo: Oslo Economics.

²⁴ Ibid.

²⁵ Oslo Economics (2020) *Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten*. Rapport 2020-12. Oslo: Oslo Economics.

²⁶ Ibid.

²⁷ <https://www.rodekors.no/vart-arbeid/barn-og-unge/>

2. COOP-DUGNADEN

2.1 INTRODUKSJON

Coop-dugnaden har de siste tre årene gitt tilbud om betaling av nødvendige utgifter for fullverdig deltakelse i en klubb, et lag, en forening eller kulturskole for barn og unge i lavinntektsfamilier. Støtteordningen har samarbeidet med offentlige institusjoner i over 200 kommuner om å finne gode løsninger for inkludering og deltakelse, og over 600 klubber, lag, foreninger og kulturskoler har så langt hatt deltakere med støtte fra vår ordning.

Coop-dugnadens hovedformål er å redusere forskjeller blant barn og unge igjennom tilrettelegging for deltakelse i en fast, organisert fritidsaktivitet. Prosjektet springer ut av et ønske om å kunne gjøre noe for barn og unge her og nå, og på barnas premisser, for å hindre utenforskap fordi barnets familie har dårlig råd.

Som beskrevet eksisterer det flere tiltak for å legge til rette for inkludering i fritidsaktiviteter, men få driver med direkte støtte til barnefamilier. De tiltakene som gjør det, for eksempel kontingentkasser og noen fritidskortordninger, har ofte begrenset med midler til rådighet og/eller avgrenser seg til aktiviteter av mer sporadisk art, som inngang til svømmehall, museer, gratisbilletter til konserter, kunstutstillinger og kino eller andre kulturopplevelser.²⁸ Kommunene som deltar i regjeringens prøveprosjekt med fritidskort for barn og unge fra 6-18 år får som nevnt dekket inntil kr 1000,- per semester, noe som ofte ikke er nok til å også dekke utgifter til utstyr, eventuelle arrangementer eller høy deltakeravgift for den aktiviteten de har aller mest lyst til å delta i.²⁹

Med bakgrunn i denne kunnskapen har Coop-dugnaden valgt en innretning på støtteordningen som gir bistand direkte til familier med dårlig råd, ved å ta regningen for deltakelse i en fritidsaktivitet over tid. Coop-dugnaden bistår barn og unge i kommuner som mangler tilbud om støtte til fritidsaktiviteter, eller der kommuner har en støtteordning som ikke fullt ut dekker og/eller møter barnas ønsker og behov. De neste avsnittene tar for seg hvordan støtteordningen er organisert, hvem

som kvalifiserer til støtte, hvordan søknads- og tildelingsprosessen foregår, hvilke aktiviteter som inngår i ordningen og de økonomiske rammene ved tildeling.

2.2 HVEM KAN MOTTA STØTTE?

Coop-dugnaden er en tillitsbasert støtteordning med nasjonalt nedslagsfelt. For å få støtte må en ansatt i det offentlige hjelpeapparatet, på barnets skole, i en klubb/kulturskole eller ideell/frivillig organisasjon være formell søker. Den som søker må bekrefte et økonomiske behov, og forplikter seg samtidig til å være et nødvendig og aktivt bindeledd mellom familie, aktivitetstilbyder og Røde Kors. Prosjektet har ikke dokumentasjonskrav på familiers økonomi, og forvalter heller ikke personlig informasjon.

Fra prosjektets oppstart i 2018 til våren 2021 kunne alle barn til og med 18 år som lever i familier med lav inntekt få innvilget støtte. I april 2021 ble støtteordningens aldersgrense utvidet til å gjelde til og med 20 år.³⁰

Mange av barna som har fått innvilget støtte lever i familier som mottar sosialhjelp, men det er ikke et kriterium. Det kan være flere og sammensatte årsaker til at barn ikke deltar i fritidsaktiviteter, som dårlig råd på grunn av arbeidsløshet eller at en forsørger er student, at familien står i gjeld, at familien ikke har råd til å prioritere innkjøp av nytt utstyr i takt med at barna vokser, at en forsørger har rusproblemer og/eller andre helseutfordringer som preger barnas mulighetsrom, transportutgifter med mer. Coop-dugnaden behandler hver søknad individuelt, og barnas behov og mangel på andre dekkende muligheter skal være avgjørende for eventuell tildeling.

En tidligere undersøkelse om barn i lavinntektsfamilier og deltakelse i fritidsaktiviteter har vist at barn fra de aller mest vanskeligstilte familiene blir fulgt opp i større grad enn barn fra familier som har en inntekt over det som gir grunnlag for sosialhjelp. Barna i den siste kategorien er de som

28 Oslo Economics (2019) *Nasjonal kartlegging av fritidskortordninger*. Rapport 2019-23. Oslo: Oslo Economics.

29 <https://www.bufdir.no/Familie/fritidskortet/>

30 Denne utvidelsen ble primært foretatt som et grep for å forhindre utenforskap blant unge som fortsatt går på videregående skole, slik at de ikke må slutte på en aktivitet der også skolevenner deltar ved fylte 18 år.

i minst grad deltar. Undersøkelsen konkluderer med at det generelt kan være lettere å få gjennomslag for søknader om økonomisk støtte til fritidsdeltakelse for de aller mest vanskeligstilte.³¹

Gjennom Coop-prosjektet har også Røde Kors erfart at mange barn i dag ikke deltar i en fritidsaktivitet fordi familien har litt for høy inntekt til at de innfrir vilkårene for å motta støtte fra offentlige ordninger.

I dette prosjektet har vi fokus på individuell behandling og fleksibilitet i møte med familiens situasjon og barnas ønsker og behov. Vi mener at dette bidrar til å redusere stigma, og til at flere blir gitt muligheter de ellers ikke ville hatt. **Åpenhet, rom for skjønn og fleksibilitet har ført til at støtteordningen treffer barn og unge som har kunnet starte i en aktivitet for første gang.** Den har sikret at barn ikke har måttet slutte i en aktivitet de har blitt glad i, og i noen tilfeller har barn kunnet komme tilbake til en aktivitet de har måttet slutte i på grunn av dårlig råd.

«For en fantastisk mulighet dere her legger til rette for! De som trenger det mest, får en unik mulighet til inkludering og aktivisering. Tusen takk!»

– tilbakemelding fra kommunalt ansatt

2.3 HVORDAN NÅR VI MÅLGRUPPEN?

Utgangspunktet for ordningen var å tilby støtte til familier som allerede var med på aktiviteter i regi av Røde Kors – først og fremst via Ferie for alle. Ferie for alle er den største enkeltstående Røde Kors-aktiviteten rettet mot barnefamilier med lav inntekt. Årlig er nærmere 4000 barn og unge med familier med på gratis, aktivitetsfylte ferieopphold eller aktivitetsdager over hele landet. Påmeldingen til Ferie for alle skjer via det offentlige hjelpeapparatet, hvor ansatte i ulike offentlige institusjoner som Nav, helsestasjon og barnevern kan søke om ferieopphold på vegne av barnefamilier med svak økonomi. Det var derfor naturlig å søke seg mot det allerede veletablerte kontaktnettverket Røde Kors har med det offentlige hjelpeapparatet for å informere om Coop-dugnaden her.

Støtteordningen begrenser seg imidlertid ikke til Ferie for alle-deltakere. Coop-dugnaden har gradvis blitt mer kjent i kommunenes ulike hjelpeapparat, idrettskretser og skoleverk, og et flertall av søknadene kommer nå direkte til støtteordningens epostadresse.

Tidligere kunne bare ansatte i det offentlige hjelpeapparatet søke om støtte på vegne av barn og unge, men fra april 2021 har ordningen åpnet for at også ansatte i skoleverket, ansatte i idrettslag/ idrettskretser og ansatte ved kulturskoler kan søke. Ved å samarbeide med flere institusjoner har sjansene for å nå barn og unge som har et udekket behov økt.»

En målrettet markedsføring av Coop-dugnaden, særlig mot bydeler og kommuner med mange barn som vokser opp i familier med dårlig råd, skal også planlegges og iverksettes i løpet av høsten 2021/våren 2022.

2.4 SØKNADS- OG TILDELINGSPROSESSEN

Som tidligere nevnt må søker bekrefte at det foreligger et økonomisk behov for barna det søkes om støtte til, og at det ikke er et dekkende økonomisk støttetilbud i kommunen barna bor i. Coop-dugnaden skal være et supplement til det offentlige, og går gjerne i spleiselag med kommuner som har ordninger som kan dekke deler av barnas utgifter.

Jeg er helsesykepleier ved en skole der jeg har jevnlig kontakt med et søskenpar på 13 år som ikke kan være med på aktiviteter på grunn av svært svak økonomi. Mor er alene med barna og hun er uføretrygdet.

En av de har lenge hatt et sterkt ønske om å begynne på svømmekurs. Minstemann er litt usikker, men har lyst til å prøve seg på noe i kulturskolen. Jeg skulle så gjerne ønske at de får mulighet til å delta på en fritidsaktivitet en gang i oppveksten. Håper dere kan bistå oss med å finne en løsning.»

– henvendelse fra helsesykepleier

31 Thorød, A. B. (2012) *Er det for dyrt? Om barns deltakelse og valg av organiserte fritidsaktiviteter når familiens økonomi er svak.* Fontene forskning (1), 19-31.

Vi ber ikke om barnas personopplysninger eller dokumentasjon på svak økonomi i den aktuelle familien. Det er kun søker/kontaktperson og aktivitetstilbyder som kjenner barnas og familienes navn og behov.

Etter at søknaden er innvilget forplikter søker seg til å bistå familien med å komme i kontakt med riktig person i foreningen, kulturskolen, idrettslaget, klubben eller annen aktivitetstilbyder. **Så lenge det foreligger tilbud om støtte fra Coop-dugnaden skal ikke familiene motta fakturaer. Vi erfarer at denne ordningen er viktig for å senke terskelen for at flere kan delta, fremfor at familiene må legge ut og søke refusjon.** Dette bekreftes av ISFs følgeforskning og evaluering av forsøksordningen med fritidskort i kommunene. De finner at man ikke når de barna som har mest bruk for tilbudet i kommunene der støtteordningen baserer seg på refusjon, da familiene ikke har økonomisk mulighet til å forskuttere beløpet.³²

2.5 AKTIVITETER VI STØTTER

Røde Kors' erfaring er at de vanlige forklaringsfaktorene på barrierer for deltakelse, også må sees i sammenheng med hva barn og ungdom faktisk er opptatt av.^{33,34} Bare på denne måten kan støtteordninger til deltakelse i fritidsaktiviteter favne bredt nok og sikre at barn og unge får mulighet til å delta der de selv ønsker. Prosjektet har mottatt mange henvendelser fra offentlige institusjoner som selv opererer med strenge vilkår når det gjelder type aktivitet – for eksempel har flere Nav-kontor søkt om støtte til barn og unge som ønsker å delta i aktiviteter som ikke dekkes av Nav.

Coop-dugnaden sin støtteordningen gjelder for stort sett alle typer aktiviteter som sikrer deltakelse over tid. Målet er at valg av aktivitet i størst mulig grad skal skje på barn og unges egne premisser.

Jeg er kontakt for en familie med en jente på 9 år. Mor forteller at det er veldig viktig at datteren får være med i musikkskolen slik at hun kan fortsatt kan ha hobbyen sin. Hun ble nylig utestengt på grunn av manglende betaling. Det er en svært fortvilet situasjon og de har ikke mulighet til å betale slik at datteren kan fortsette. Fordi jenta også har andre utfordringer, er vi veldig klare over hvor viktig musikken er for henne.

– samtale med ansatt i barnevernet

Støtteordningen skiller ikke mellom private og frivillige aktører. Noen steder er det sparsomt med fritidstilbud. Hvis man ønsker å starte på dansing, kan det for eksempel hende at det kun finnes danskurs i privat regi der man bor. En annen grunn er at barn og unge ofte vil være med der vennene er, og er vennene tilknyttet en privat aktivitetstilbyder er det naturlig å ønske seg dit. I en undersøkelse av barns deltakelse og valg av organiserte fritidsaktiviteter ser man at det særlig er venners deltakelse og egne interesser som styrer hvilke aktiviteter de velger å delta i.³⁵

Data fra Coop-dugnaden viser at det ikke nødvendigvis er vesentlige forskjeller mellom for eksempel frivillig-drevne idrettslag og private aktivitetstilbydere når det gjelder kostnadsnivå, men aktiviteter som ridning og alpint skiller seg ut som særlig kostbare.

Takk for denne muligheten. Ingen av ungdommene jeg har søkt for hadde kunnet delta hvis det ikke var for at noen tok seg av det økonomiske. Til syvende og sist er det innbetalt kontingent som gjør at de får stille til start.

– ansatt i tiltaksteam

32 ISF (2021) *Delrapport: Følgeforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet.*

33 Opinion (2020) *Ung2021: Rapport og målgruppestudie om unge i Norge.* Oslo: Opinion.

34 Bakken, A (2020). *Ungdata 2020. Nasjonale resultater.* NOVA-rapport 16/20. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

35 Thorød, A. B. (2012) *Er det for dyrt? Om barns deltakelse og valg av organiserte fritidsaktiviteter når familiens økonomi er svak.* Fontene forskning (1), 19-31.

2.6 ØKONOMISKE RAMMER

I de første par årene av prosjektet kunne hver enkelt få støtte til deltakelse i en ønsket fritidsaktivitet i inntil to år. Underveis erfarte vi at det ble nødvendig å sette et økonomisk tak på støtten fremfor en tidsmessig ramme, da det var svært store variasjoner i utgiftene avhengig av hvilken aktivitet barna valgte å delta i. I dag har Coop-dugnaden satt en økonomisk totalramme på kr 10.000,- per deltaker. For noen vil det kunne dekke nødvendige utgifter for deltakelse i en fritidsaktivitet i flere år, mens de som ønsker å gå på for eksempel ridekurs vil ha brukt opp støtten i løpet av et år. Dette er vilkår som søker opplyses om både før man søker, og etter søknad eventuelt er innvilget.

Coop-dugnaden oppfordrer til at kommunen og prosjektet inngår en form for spleiselag der det er mulig, da dette vil gagne deltakerne og bygge opp under prosjektet som et supplement til det offentlige fremfor en erstatning. Noen ganger har for eksempel Nav dekket medlemskontingent gjennom sine sosiale tjenester, mens vi har lagt ut for utstyr og egenandel til turer eller stevner. I enkelte tilfeller har vi inngått et spleiselag med Helfo.

Når det gjelder betaling er det opp til aktivitetstilbyder om de velger å sende faktura per sesong, per kurs, eller en samlefaktura. Dette avhenger også av om deltakeren ønsker å være med over tid, eller prøve seg fram, og kanskje bytte aktivitet etter en stund. Coop-dugnaden gir imidlertid kun støtte til deltakelse i én fritidsaktivitet av gangen, og den økonomiske totalrammen står fast uavhengig av hvor mange aktiviteter deltakerne ønsker å prøve ut.

Vi har også mottatt søknader fra familier først etter at de har fått inkassovarsel fra kulturskolen eller idrettslaget. Da har vi dekket kostnadene, og tilbudt videre støtte til barna.

En positiv erfaring har vært at enkelte idrettslag og andre aktivitetstilbydere også har tatt saken i egne hender. I det de har fått informasjon om at det skal starte nye deltakere i foreningen som har fått tilbud om støtte fra vår ordning, har de heller funnet egne midler for å inkludere barna. Denne erfaringen er i tråd med tidligere nevnte undersøkelser som viser at idrettslag lar utøvere delta på tross av manglende midler.³⁶ Samtidig er det helt vilkårlig hvorvidt noen barn er så heldige å være tilknyttet en klubb med slike ressurser og initiativ, mens andre ikke er det.

2.7 GRATIS UTSTYRSPAKKER

Våren 2021 inngikk Coop en avtale med Nordens største sportsgrossistfirma Scantrade om komplette utstyrspakker til barn og unge innenfor aktivitetene håndball, fotball, turn og allidrett. De som søker om støtte til å delta i en av disse fritidsaktivitetene, vil også kunne få gratis klær og utstyr med på kjøpet. I håndball og fotball inkluderer utstyrspakken også en ball til hver. Dette er en utgift som ikke går ut over den økonomiske støtterammen på kr 10.000,- per deltaker.

Som nevnt er utgifter til utstyr en kostnadsdriver som forhindrer mange fra å kunne delta i en ønsket fritidsaktivitet. Samarbeidet om gratis utstyr minsker med dette det reelle mulighetsgapet mellom barn og unge.

J Jeg har ansvar for en familie med en sønn på ungdomsskolealder. Gutten har stått i en veldig vanskelig situasjon over en periode på flere år, og han faller utenfor sosialt. Han har selv snakket om at han har hatt lyst til å prøve karate eller taekwondo, men familien har ikke råd til å betale for at han skal kunne bli med. De har fått avslag på tilskudd via de sosiale tjenestene i Nav, men jeg ønsker og håper at dere kan bistå. Det hadde vært til stor glede for gutten.

– henvendelse fra NAV

³⁶ Oslo Economics (2020) Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse – kostnader og kostnadsdrivere i barne- og ungdomsidretten. Rapport 2020-12. Oslo: Oslo Economics.

3. DATA OG RESULTATER

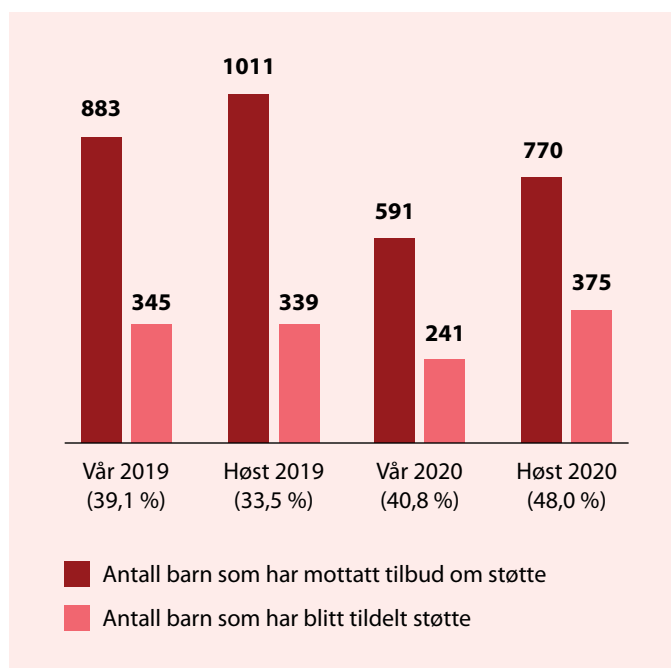

3.1 INTRODUKSJON

I dette kapittelet presenteres data og resultater fra støtteordningen. Da det er et pågående prosjekt, vil tallene ha endret seg noe siden publiseringen av denne rapporten. I enkelte tabeller har vi kun med data fra de siste to årene. Grunnen til dette er endringer i prosjektets innretning og i rapportering og innhenting av data, som gjør det vanskelig å sammenligne data fra før 2019. Alle tabeller og figurer inkluderer data til og med 31. desember 2020.

3.2 NØKKELTALL: SØKERE

Figur 3. Antall som har mottatt tilbud og antall som har benyttet seg av støtten fordelt på halvår.

Ved utgangen av desember 2020 hadde nærmere 2000 barn og unge benyttet seg av tilbud om støtte til fritidsaktiviteter, av rundt 6000 utsendte tilbud. Totalt utgjør dette rundt 30% i utnyttelsesgrad, men deler vi opp perioden fra januar 2019 til desember 2020 ser vi variasjoner og en betydelig økning i utnyttelsesgrad i 2020 (figur 3). Pandemien har ført til en liten nedgang i antall søkere fra 2019 til 2020 da flere tilbydere av fritidsaktivite-

ter har holdt stengt i kortere eller lengre perioder. Samtidig har 1 av 2 som har mottatt tilbud om støtte høsten 2020 benyttet seg av muligheten. I takt med en gradvis gjenåpning av samfunnet nasjonalt og lokalt regner vi med at gapet mellom de som har fått innvilget støtte og de som benytter seg av den vil minske ytterligere.

Differansen mellom antallet som får tilbud om støtte og de som benytter seg av støtten har flere forklaringsfaktorer. For det første krever denne typen ordninger tålmodighet. Noen av barna som får tilbud som støtte kan ha sammensatte utfordringer som gjør at det kan være krevende å skulle starte opp i en fritidsaktivitet. Det kan være flere praktiske, sosiale eller mentale barrierer som skal brytes for å komme dit. Vi har eksempler på søkere som fikk innvilget søknaden høsten 2019, men som først høsten 2020 har tatt i bruk tilbudet. Mange ønsker også muligheten til å prøve seg litt frem, og se om de finner seg til rette i en aktivitet, før de avgjør om de vil være med på regelmessig basis. Det har derfor vært viktig at ordningen ikke er streng når det gjelder utløpsfrist for å benytte seg av tilbudet.

Røde Kors har også opplevd at søker i etterkant har funnet midler fra det offentlige til å dekke barnas utgifter, eller at barna fant en aktivitet de ville drive med som ikke krevde økonomisk støtte, som for eksempel BARK eller RØFF – Røde Kors sine barne- og ungdomsgrupper.

Kontaktpersonene skal også lære seg å kjenne tilbudet, samt kravene til oppfølging. Noen barn har kommet i gang litt senere enn ønsket fordi kommunikasjonen mellom søker/kontaktperson og aktivitetstilbyder har vært mangelfull. Et prosjekts natur er endring og utvikling, og Røde Kors har tatt læring ved å blant annet spisse og detaljere informasjonen om støtteordningen underveis, noe som har bidratt til færre spørsmål om hva ordningen faktisk er og kan tilby, og som kan ha bidratt til å tiltrekke søkere med særlig engasjement

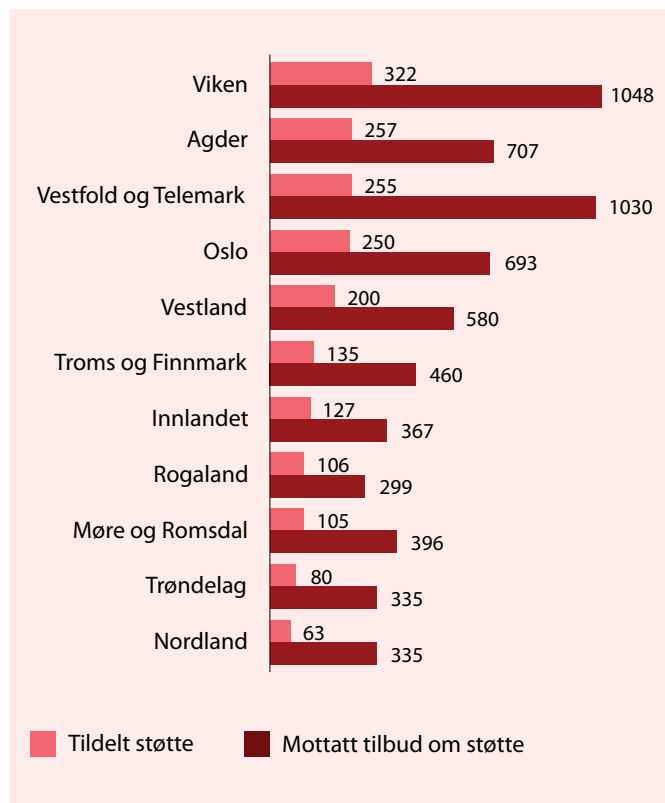
for barn og unges fritid. Flere møter mellom prosjektleder og ansatte i Nav og andre institusjoner om hvordan ordningen fungerer har også bidratt til å nå flere med et faktisk behov og ønske om å delta. **I større grad enn tidligere når vi nå barn og unge som har få eller ingen alternativer til Coop-dugnaden.**

Figur 4. Institusjoner som har søkt støtteordningen.

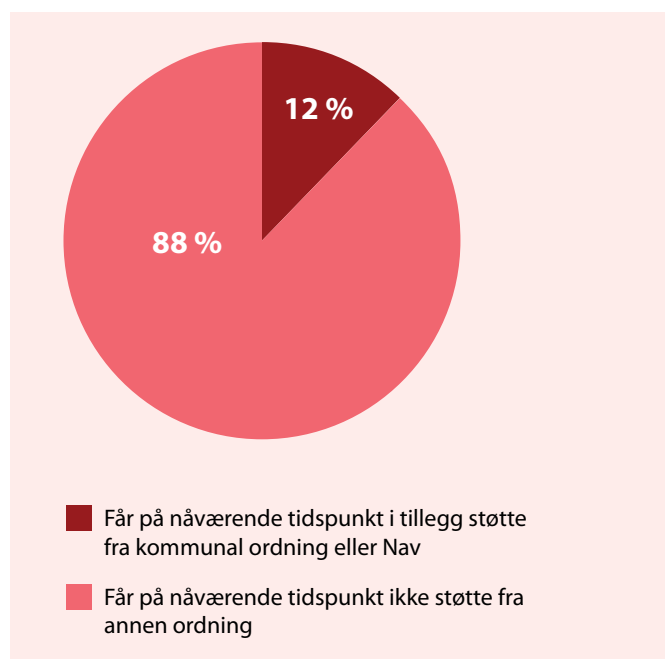
Figur 4 viser at de fleste søknadene vi mottar kommer fra Nav eller ulike sosiale tjenester i kommunen. Vi får også mange søknader via barnevernet. I 2020 har vi merket en liten oppgang i søknader fra skolehelsetjenesten/lærere/helsestasjon. Vi har fått enkelte indikasjoner på at dette kan ha en sammenheng med koronasituasjonen. Har man blitt permittert eller falt utenfor arbeidslivet, kan dette ha ført til hardere prioriteringer hjemme. Da kan det være lavere terskel for å henvende seg til noen man er fortrolig med i skolen enn til Nav, hvis barna har mistet muligheten til å fortsette på fritidsaktiviteter. Dette er også en medvirkende årsak til at Coop-dugnaden har gitt ansatte i skolen som lærere, skoleledere og rådgivere anledning til å søke om støtte på vegne av barna. Det er ikke alle som står i en midlertidig eller mer permanent krevende økonomisk situasjon som er i Nav-systemet, og det er mange barn som har et mer fortrolig forhold til en ansatt i skolen enn til en ansatt i en offentlig hjelpeinstans.

Figur 5. Fylkesoversikt.

Figur 5 viser hvor i landet søkere kommer fra fylkesvis. Vi har mottatt, og innvilget, flest søknader fra Viken, Vestfold og Telemark, Agder og Oslo. I Agder, Oslo, Vestland, Innlandet og Rogaland har foreløpig 35 % av søkerne benyttet seg av tilbudet. Oslo og Kristiansand er kommunene støtteordningen foreløpig har mottatt flest søknader fra.

Figur 6. Prosentandel av søkere som oppgir at barna får/ikke får støtte fra annen ordning.

12 % oppgir at familiene mottar hjelp fra en annen ordning, men oppgir at det er behov for ytterligere støtte for å dekke barnas fulle behov for deltakelse.

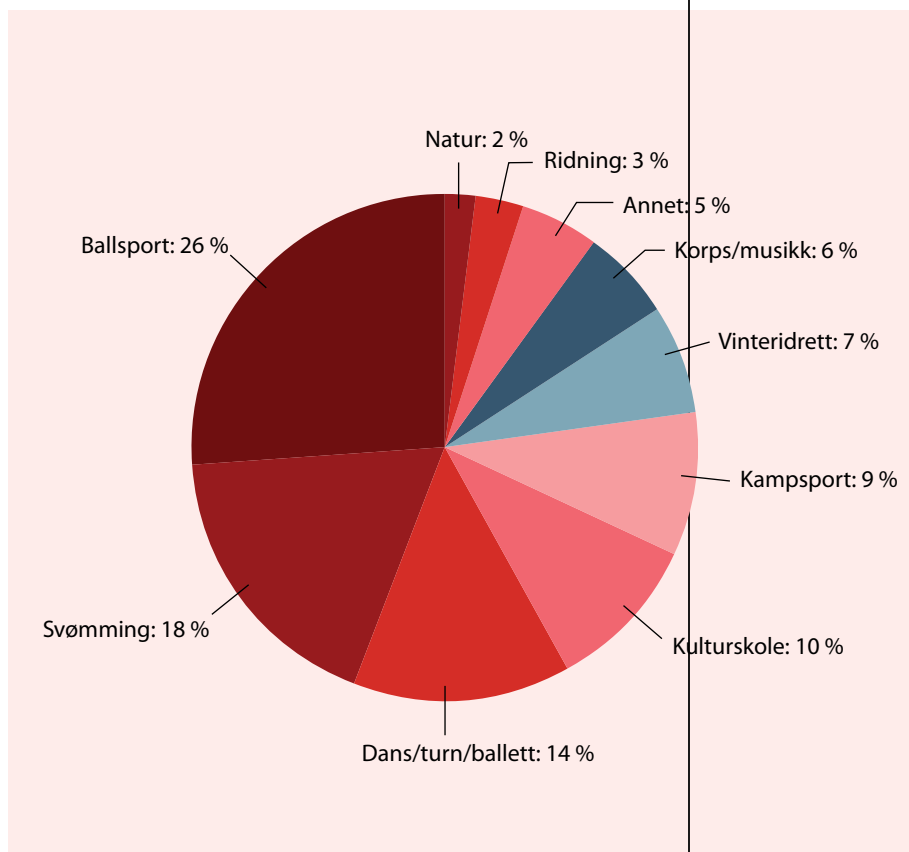
3.3 NØKKELTALL: DELTAKERE

Tabell 3 viser summen av tildelinger per år. Fra 2019 til 2020 har støtteordningen hatt 67,5 % økning i summen av tildelinger. Det skyldes både at vi støtter nye deltakere via ordningen og at deltakere som ble tildelt støtte i 2018 og 2019, også har hatt behov for videre støtte i 2020. **Fra oppstart i 2018 til utgangen av 2020 har Coop-dugnaden utbetalt 6.3 millioner kroner for deltakelse i fritidsaktiviteter.** Coop-dugnaden har i tillegg delt ut sekker og utstyr til deltakere til en verdi av nesten 3 millioner kroner i samme periode.

Tabell 3.

År	Tildelinger deltakere
2018 (oppstart august)	kr 580 000
2019	kr 2 140 000
2020	kr 3 585 000
Totalt	Kr 6 305 000

Figur 7. Deltakere etter type aktivitet.

Hver enkelt deltaker har i gjennomsnitt fått dekket utgifter for rundt 3 500 kroner.

Våre statistikker viser også at alle barn som har benyttet seg av ordningen har fått dekket kostnader som i snitt har gitt nærmere 1.5 år med deltakelse. At Coop-dugnaden ikke lenger har en tidsramme for støtte, men en økonomisk ramme per deltaker, sannsynliggjør en økning i både snitt på deltakerutgifter og lengde på støtte fremover.

Coop-dugnaden har ikke ført statistikk over kjønn og alder på barna vi støtter, kun antall.

Vel 600 idrettslag, klubber, foreninger, danseskoler, kultur- og musikkskoler har eller har hatt deltakere med støtte fra vår ordning. Deltakerne har vært innom en rekke ulike aktiviteter, slik det kommer frem i figur 7. En av fire har deltatt i ulike former for ballsport, inkludert fotball, håndball, basketball og amerikansk fotball. En av fem har deltatt på svømming, enten som medlem av en svømmeklubb, eller ved svømmekurs. En del har også ønsket seg familieårskort i svømmehall. I kategorien «annet» finner vi barn og unge som har deltatt i blant annet sjakkklubb og skateboardingundervisning.

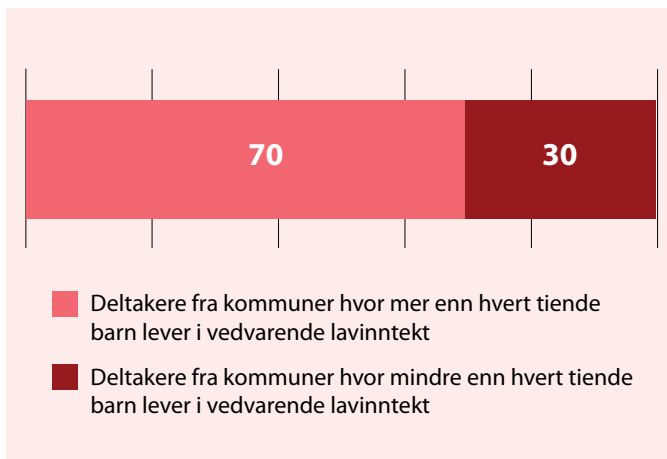
Tabell 5. Deltakerutgifter etter kategori.

Deltakerutgifter	Prosent
Medlemskontingent/treningsavgift	75 %
Kurs	35 %
Utstyr	12 %
Egenandel cup/stevne/tur/konkurranse	8 %
Kombinasjon (minst to typer utgifter)	28 %

Tabell 5 viser deltakerutgifter etter kategori. Foreninger, klubber, lag og kulturskoler håndterer kostnader på svært forskjellige måter. Vi ber derfor alle aktivitetstilbydere som sender oss faktura om å spesifisere hvilke utgifter som gjel-

der en bestemt deltaker, og hva utgiftene omfatter. De fleste har fulgt opp dette på en god måte. Medlemskontingent/ treningsavgift og kursavgift er de vanligste utgiftene som må dekkes for å delta i aktivitet, noe som gjenspeiles i våre statistikker. 3 av 10 har hatt behov for støtte til å dekke en kombinasjon av utgifter nevnt i tabellen.

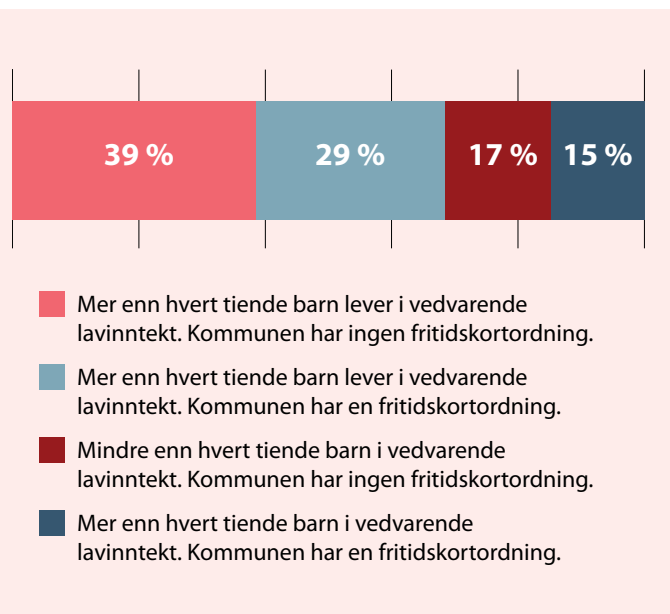
Figur 8. Deltakere i ordningen fordelt på kommuner etter andel barn i vedvarende lavinntekt.

I figur 8 har vi fordelt alle deltakerne i støtteordningen etter hvor i landet de bor, og hentet kommunedata fra SSB på andel barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt (tall fra 2018). **Figuren viser at 70 % av barna som har fått til-delt støtte bor i kommuner hvor mer enn hvert tiende barn vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt.**

Resultatene viser videre at nærmere 4 av 10 barn og unge som har fått støtte gjennom ordningen bor i kommuner som ikke har et tilsvarende tilbud, og hvor mer enn hvert tiende barn vokser opp i en familie med vedvarende lav inntekt. Ytterligere 3 av 10 er fra kommuner som har en fritidskortordning, og hvor mer enn hvert tiende barn vokser opp i en familierne med vedvarende lav inntekt.

Figur 9. Deltakere fordelt på kommuner med/uten kjent fritidskortordning etter andel barn i vedvarende lavinntekt.

Disse dataene viser at Coop-dugnaden treffer godt der behovene tilsynelatende er størst.

Målrettet informasjonsdeling om støtteordningen til det offentlige hjelpeapparatet, og hjelpeapparatets vilje og evne til å benytte seg av tilbudet, kan tilskrives mye av forklaringen. Et stort og udekket behov blant mange barn og unge i Norge utgjør naturligvis en annen viktig del av forklaringen. Med en jevnt økende andel barn og unge som vokser opp i familier med dårlig råd i Norge i dag er det et tydelig behov for et initiativ som Coop-dugnaden, som med sin rause og fleksible innretning på barnas premisser sørger for at alle som vil være med får lov til det.

Skal det offentlige komme i en reell posisjon til å sørge for inkludering av alle barn og unge på noen av livets, samfunnets og demokratiets viktigste arenaer må det dyptgripende og målrettede økonomiske og strukturelle endringer til.

4. OPPSUMMERENDE ORD OG REFLEKSJONER

Røde Kors og Coop er veldig glade for å kunne bidra til en midlertidig utjevning av forskjeller for enkelte barn og unge i Norge i dag, men er også opptatt av at det må politisk vilje og strukturelle endringer til for å jobbe med grunnleggende årsaker til utenforskap. Skal vi som samfunn innfri våre forpliktelser overfor barn og unge i tråd med barnekonvensjonen og Fritidserklæringen må det bredt og målrettet arbeid til. Det er prisverdig at myndighetene har iverksatt et prøveprosjekt med fritidskortordning i noen få kommuner, og mange erfaringer herfra viser lovende resultater allerede.³⁷ ISF sin følgeevaluering peker samtidig på enkelte utfordringer i de ulike lokale innretningene av prøveordningen da alle kommuner står fritt til å utvikle egne kriterier.³⁸ Det kommer blant annet til syne gjennom store lokale variasjoner i utvalg av aktiviteter, ulike betalingsløsninger og lite eller ingen involvering av barn og unge i utarbeidelse av fritidskortordningen i noen av forsøkskommunene.³⁹ Fritidskortordningen er imidlertid under utvikling, og man kan håpe på at flere pilotkommuner vil ta ISF sine anbefalinger til etterretning underveis.

I tråd med Røde Kors' og barnekonvensjonens medvirkningsprinsipper har Coop-dugnaden basert seg på at barna selv må få velge hvilke fritidsaktiviteter de ønsker å delta i, i møte med de lokale mulighetene. Der hvor deltakerne har ønsket seg til kostbare aktiviteter som ridning og alpint, har ordningen ofte bare kunnet dekke deltakelse for et år. I disse tilfellene kan det diskuteres hvorvidt man reelt sett har lykket med å inkludere barna, dersom de må slutte i sin aktivitet etter dette året. Samtidig har det stor verdi å få mulighet til å delta i en fritidsaktivitet man ellers aldri ville hatt råd til. Det gir erfaring, referanserammer og nettverk som barna ellers aldri ville hatt. Vi oppfordrer også alltid aktivitetstilbydere eller kontaktperson til å lete etter lokale løsninger for fortsatt deltakelse når støtten fra Coop-dugnaden opphører, og vi erfarer at mange aktivitetstilbydere strekker seg langt for

å få dette til når barna først er inkludert på deres arena. Uten Coop-dugnaden ville de ikke hatt mulighet til å få denne avgjørende foten innenfor.

På den annen side kan man delta i de fleste andre fritidsaktiviteter igjennom flere år for totalsummen på 10.000 kroner, særlig hvis man ønsker seg til en av aktivitetene som gir gratis utstyrspakke.

Røde Kors erfarer at det viktigste for barna er at Coop-dugnaden har en fleksibel og romslig ordning med mulighet til å velge fritidsaktivitet selv, og at de er sikret støtte til utstyr og deltakelse på arrangementer i regi av aktiviteten. Alle deltakere/foresatte opplyses om totalstøtten, og om hvor kort eller lenge støtten vil kunne vare avhengig av kostnadene. Vi har strukket oss langt for å tilrettelegge for individuelle løsninger i møte med barn og unges ønsker og behov, og vet med sikkerhet at ordningen hadde mistet svært mange søkere dersom den opererte med et mindre bredt aktivitetsspekter, og med en mer komplisert innretning.

Få dokumentasjonskrav og lite byråkrati kan senke terskelen for at en saksbehandler, lærer, trener eller helsesøster tar seg tid til å søke om fritidskort på vegne av et barn de møter. En viktig suksessfaktor er også direktestøtten, altså at Coop-dugnaden får fakturaer for deltakelse og utstyr tilsendt fremfor å operere med en refusjons- eller kontantordning.

Det har også vært viktig at støtteordningen verken har en utløpsfrist for å benytte seg av tilbudet, eller en søknadsfrist for å rekke å bli med. Coop-dugnaden gir løpende tilbud om støtte til alle som får innvilget sine søknader. At aldersgruppa Coop-dugnaden støtter strekker seg fra 0-20 år bidrar naturlig nok også til å inkludere flere. Coop-dugnaden har i tillegg en bred men avgrenset målgruppedefinisjon, noe som har ført til at vi har fanget opp mange som har falt utenfor andre støtteordninger, eller som støttes med litt

37 ISF (2021) Delrapport: Følgeforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet.

38 Ibid.

39 ISF sin rapport påpeker imidlertid at forsøksordningen fremdeles er i en tidlig fase og at man bør regne med at medvirkningsarbeidet vil styrkes etter hvert. Ibid., s.67.

men ikke nok til fullverdig deltakelse i en fritidsaktivitet.⁴⁰

Coop-dugnaden viser at det er mulig å inkludere alle barn og unge, når fleksible og treffsikre rammer og vilkår for støtte til fritidsaktiviteter ligger til grunn. Røde Kors og Coop er stolte over å kunne stille seg bak støtteordningens slagord «Vi heier på alle!» fordi et tiltak som dette nettopp legger til rette for å romme alle. Coop-dugnaden sitt langsiktige ønske er imidlertid å bli overflødig ved at offentlige myndigheter tar læring og inspirasjon fra en raus og ubyråkratisk støtteordning, og innfører bedre offentlige støtteordninger i tråd med sine forpliktelser mot barnekonvensjonen og Fritidserklæringen som vil kunne inkludere alle barn og unge. **Forskning og erfaring viser oss at inkludering på fritidsarenaer gir verdiskapning for individ og samfunn langt ut over hva deltakelsen koster i kroner og øre. Denne rapporten er et erfaringsbasert bidrag i den viktige diskusjonen om hvordan vi som samfunn best kan legge til rette for dette.**

Tusen takk for raskt og positivt svar! Dette er helt fantastisk, gjett om mammaen ble glad! Dette vil utgjøre en veldig stor og viktig forskjell for barna.

– tilbakemelding fra helsesykepleier

4.1 FAKTA OG ANBEFALINGER

Humanitært behov:

- 115.000 barn i lavinntektsfamilier
- 12% har aldri deltatt i en fritidsaktivitet
- Muligheter for deltakelse rammer skjevt med hensyn til variasjon i lokale støtteordninger og sosioøkonomisk bakgrunn
- Dårlig økonomi viktigste utestengende faktor
- Utenforskap gir større risiko for psykisk uhelse og ensomhet

Tall og resultater fra Coop-dugnaden:

- Over 2300 deltakere så langt
- Over 6000 utsendte tilbud
- Deltakere fra hele landet
- Har kostet 6.3 mill fra 2018-2020
- Treffer godt: 70% av de som får støtte bor i kommuner med høy andel familier i lavinntekt

Viktigste erfaringer og anbefalinger:

- Enkel, fleksibel og lite byråkratisk ordning for alle involverte
- Reell opplevelse av medvirkning og valgmuligheter for deltakerne
- Familier må ikke forholde seg til utgifter/fakturaer
- Bred men tydelig målgruppedefinisjon basert på behov
- Lokal forankring via samarbeid mellom kontaktperson/saksbehandler, aktivitetstilbyder og deltaker
- Tiltak for å skjerme sensitive opplysninger: ingen dokumentasjonskrav og ingen personalia til støtteordningen
- Utstyr må inkluderes i støtten
- Økonomiske rammer som sikrer fullverdig deltakelse over tid

⁴⁰ Flere av suksesskriteriene identifisert igjennom driften og utviklingen av Coop-rapporten kan vi bl.a. kjenne igjen i evalueringen av satsningen «Idrett for alle i Oslo» av Solstad og Bakken (2020), også referert til i ISF (2021, s.14) *Delrapport: Følgforskning og evaluering av forsøk med fritidskortordninger. Erfaringer fra forsøkskommunenes innføring av Fritidskortet.*

Besøksadresse Hausmanns gate 7, 0186 Oslo Postadresse Postboks 1, Grønland, 0133 Oslo
Telefon (+47) 22 05 40 00 E-post post@redcross.no